

Zákonný soudce

Dotýká-li se otázka procesního práva nejednotně řešená Nejvyšším soudem ústavně zaručeného práva na přístup k soudu, jde o otázku zásadního právního významu ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. Nepředložení takovéto věci velkému senátu kolegia zakládá porušení ústavně zaručeného práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod).

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 1338/25 ze dne 17.9.2025)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatelek obchodních společností a) Amykos management s.r.o. a b) Pegasus management s.r.o., obou sídlem P., zastoupených Mgr. P.S., advokátem, sídlem P., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2025 sp. zn. 27 Cdo 3326/2024 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. května 2024 č. j. 7 Cmo 218/2023-1851, za účasti Nejvyššího soudu a Vrchního soudu v Praze, jako účastníků řízení, a Ing. M.J., zastoupeného Mgr. P.K., advokátem, sídlem P., jako vedlejšího účastníka řízení, tak, že ústavní stížnost stěžovatelky a) se odmítá. Výrokem I usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2025 sp. zn. 27 Cdo 3326/2024 bylo porušeno základní právo stěžovatelky b) na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Návrh stěžovatelky b) na zrušení výroku I usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2025 sp. zn. 27 Cdo 3326/2024 se zamítá, ve zbývajících částech se ústavní stížnost stěžovatelky b) odmítá.

Z odůvodnění:

I. Podstata věci

1. Ústavní soud se v tomto nálezu zabývá ústavně zaručeným právem na zákonného soudce. Konkrétně tím, zda měl rozhodující senát Nejvyššího soudu přerušit dovolací řízení a věc předložit k rozhodnutí velkému senátu, dospěl-li k právnímu názoru, že jedna ze stěžovatelek není oprávněna podat dovolání, ač v jiných, obdobných řízeních dospěl Nejvyšší soud v této procesní otázce k závěru opačnému. Nejednotně řešená procesní otázka se týká ústavně zaručeného práva, práva na přístup k soudu. Jelikož senát Nejvyššího soudu věc nepředložil velkému senátu a rozhodl o ní sám, porušil základní právo na zákonného soudce. Nicméně s ohledem na specifika této věci toto porušení nevedlo ke zrušení rozhodnutí Nejvyššího soudu.

II. Popis věci a jejího procesního vývoje

2. Stěžovatelka a) a Martin Houska podali ke Krajskému soudu v Plzni žalobu o nahrazení projevu vůle vedlejšího účastníka (v řízení před obecnými soudy žalovaného) k uzavření smlouvy o převodu podílu se stěžovatelkou a) a o určení obsahu této smlouvy. Krajský soud tuto žalobu zamítl a uložil stěžovateli a) a Martinu Houskovi zaplatit vedlejšímu účastníkovi více než 230 tis. Kč na náhradě nákladů řízení.

3. Proti rozsudku krajského soudu podali všichni účastníci odvolání (vedlejší účastník proti výroku o náhradě nákladů řízení). V odvolacím řízení stěžovatelka a) navrhla, aby do řízení na její místo vstoupila stěžovatelka b), a to podle § 107a občanského soudního řádu, neboť na ni přešla v důsledku přeměny část jmění týkající se tohoto sporu, včetně práva na plnění požadované žalobou. Vrchní soud v Praze napadeným usnesením tento návrh zamítl. Vyšel z toho, že 1) přechod jmění na

stěžovatelku b) nastal až po vydání rozsudku krajského soudu; 2) vedlejší účastník podal odvolání proti výroku o nákladech řízení, jelikož náhrada nákladů má být podle něj značně vyšší; 3) podle účetní závěrky za rok 2022 tvoří majetek stěžovatelky b) pouze aktiva ve výši 203 000 Kč, která by nestačila k úhradě nákladů řízení. Tyto skutečnosti vedly vrchní soud k závěru, že přeměna byla provedena pouze za účelem nedobytnosti pohledávky vedlejšího účastníka na náhradu nákladů řízení. Návrh na vstup do řízení je tak zneužitím procesní úpravy ve snaze vyhnout se hrazení nákladů řízení.

4. Proti tomuto usnesení podaly obě stěžovatelky dovolání. Výrokem I napadeného usnesení Nejvyšší soud dovolání stěžovatelky b) odmítl, neboť dovolání může podle § 240 odst. 1 občanského soudního řádu podat pouze účastník řízení, tj. žalobce a žalovaný. Tím stěžovatelka b) nebyla. Subjektivní přípustnost dovolání nezakládá ani přechod části jmění v důsledku přeměny.

5. Dále Nejvyšší soud výrokem II napadeného usnesení zamítl dovolání stěžovatelky a). Uvedl, že vrchní soud vzal při závěru o zneužití práva správně v potaz majetkové poměry stěžovatelky b) jako nastoupivší žalobkyně, výši přiznané náhrady nákladů řízení, odvolání vedlejšího účastníka co do výše přiznané náhrady a že přeměna nastala až po vydání zamítavého rozsudku krajského soudu. Při posuzování, zda je návrh na procesní nástupnictví zneužitím práva, nemusí být postaveno najisto, že bude žaloba neúspěšná. Postačí, existuje-li v době rozhodování o návrhu důvodné podezření, že k převodu jmění došlo proto, aby případný procesní neúspěch nevedl k vymožení přisouzené náhrady nákladů řízení. Vrchní soud nemusel zkoumat majetkové poměry dosavadní žalobkyně, protože ta je účastníkem řízení od počátku a její účastenství nemůže vedlejší účastník jako žalovaný ovlivnit. Pro závěr o zneužití práva je rozhodné, zda lze předpokládat, že nastupující žalobce bude schopen nést případnou povinnost náhrady nákladů řízení. Bez významu je rovněž námitka, že se mělo přihlížet k majetkovým poměrům druhého žalobce (Martina Housky). Jeho poměrů se totiž návrh na procesní nástupnictví nijak nedotýká. Konečně nelze přisvědčit ani zmatečností vadě, že měl o věci rozhodovat jiný senát vrchního soudu.

III. Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatelky jsou názoru, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno právo na soudní ochranu, přístup k soudu a spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a dále právo na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

7. V první části ústavní stížnosti je namítáno porušení práva stěžovatelky b) na přístup k soudu. Toho se Nejvyšší soud dopustil tím, že dovolání této stěžovatelky nesprávně odmítl jako subjektivně nepřipustné. Osoba, která se má stát procesním nástupcem, se však stává účastníkem soudního řízení v části týkající se procesního nástupnictví, ač není účastníkem řízení o věci samé. V obdobných případech Nejvyšší soud konstatoval, že tato osoba je oprávněna podat dovolání (viz usnesení ze dne 16. 2. 2022 sp. zn. 20 Cdo 3479/2021 a ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. 20 Cdo 3529/2021). Napadené usnesení se s tímto judikатурním rozpořem nevypořádává, byť stěžovatelky v dovolání uváděly, že osoba, která má do řízení vstoupit, je účastníkem řízení o návrhu na procesní nástupnictví, a proto je oprávněna podat dovolání.

8. V další části ústavní stížnosti brojí stěžovatelky proti závěrům obecných soudů ve vztahu k oběma stěžovatelkám, a to ze čtyř důvodů. Zaprvé, právní posouzení vrchního soudu je neúplné. Zneužití práva při podání návrhu na procesní nástupnictví je třeba posuzovat podle dvou kritérií: musí být zjevné, že jednak žalobce nebude se žalobou úspěšný, jednak nový žalobce nebude schopen plnit případnou povinnost k náhradě nákladů řízení (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2024 sp. zn. 28 Cdo 18/2024). První kritérium vrchní soud vůbec nezkoumal. To namítaly stěžovatelky již v dovolání, Nejvyšší soud se však s touto argumentací nevypořádal dostatečně. Zadruhé, Nejvyšší soud

nedostatečně reagoval na argumentaci v dovolání, že při posuzování schopnosti hradit náklady řízení měl vrchní soud přihlížet nejen k majetkovým poměrům nastupujícího účastníka, ale i k majetkovým poměrům vystupujícího účastníka. Zatřetí, Nejvyšší soud opět nedostatečně reagoval na argumentaci v dovolání, že při posuzování schopnosti hradit náklady řízení měl vrchní soud přihlídnout i k tomu, že v řízení byli dva žalobci, kteří nárok uplatňovali společně a nerozdílně. Začtvrté, bylo porušeno právo na zákonného soudce tím, že o návrhu na procesní nástupnictví rozhodoval jiný senát vrchního soudu, než určuje rozvrh práce. Taktéž s touto námitkou vznesenou již v dovolání se Nejvyšší soud nevypořádal dostatečně.

IV. Shrnutí řízení před Ústavním soudem

9. Ústavní soud vyzval Nejvyšší soud, vrchní soud a možné vedlejší účastníky řízení, aby se vyjádřili k ústavní stížnosti.

10. Nejvyšší soud odkázal na odůvodnění svého usnesení a stručně se věnoval subjektivní přípustnosti dovolání. Dovolání mohou podat pouze účastníci řízení. Osoba, jejíž vstup do řízení je navrován podle § 107a občanského soudního řádu, se účastníkem řízení stává teprve účinky usnesení, kterým bylo návrhu vyhověno. Tento návrh může podat pouze žalobce, nikoli osoba, která má do řízení vstoupit, soud tedy ani neposuzuje její návrh. Není důvod, proč by měla mít možnost podat mimořádný opravný prostředek.

11. Vrchní soud rekapituloval obsah svého usnesení a upozornil, že vyšel též z judikatury Ústavního soudu.

12. Vedlejší účastník řízení považuje ústavní stížnost za zjevně neopodstatněnou. Námitky stěžovatelek směřují proti výkladu podústavního práva. Druhá stěžovatelka není oprávněna ústavní stížnost podat. Její dovolání Nejvyšší soud správně odmítl, protože ani k jeho podání nebyla oprávněna. Rovněž při posuzování návrhu na procesní nástupnictví se obecné soudy nedopustily žádného pochybení. Lze souhlasit, že tento návrh byl zneužitím práva.

13. Vyjádření Nejvyššího soudu, vrchního soudu a vedlejšího účastníka zaslal Ústavní soud na vědomí a k případné replice stěžovatelkám.

14. Martin Houska (další žalobce v řízení před obecnými soudy) se k ústavní stížnosti nevyjádřil, proto se má v souladu s poučením za to, že se postavení vedlejšího účastníka vzdal.

V. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

15. Ústavní stížnost podaly oprávněné stěžovatelky, každá je však k jejímu podání oprávněna v jiném rozsahu.

16. Vedlejší účastník ve svém vyjádření namítal s odkazem na usnesení ze dne 26. 5. 2015 sp. zn. II. ÚS 3537/14 a ze dne 23. 7. 2024 sp. zn. IV. ÚS 2006/24, že obecně osoba, která má být procesním nástupcem (v nynější věci druhá stěžovatelka), není účastníkem řízení o procesním nástupnictví, a proto není aktivně legitimována k podání ústavní stížnosti. Zmíněná usnesení se sice týkala řízení o procesním nástupnictví a Ústavní soud v nich odmítl ústavní stížnost jako návrh podaný zjevně neoprávněnou osobou, avšak za jiných procesních okolností, než nastaly nyní. Ve věci II. ÚS 3537/14 zamítl odvolací soud návrh účastnice řízení na procesní nástupnictví. Proti tomuto rozhodnutí se pouze tato účastnice neúspěšně bránila dovoláním. Následnou ústavní stížnost podala nejen tato účastnice, ale i osoba, jež měla být podle návrhu procesním nástupcem. Ústavní soud posoudil ústavní stížnost této osoby jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným, neboť tato osoba nebyla ani účastníkem řízení o procesním nástupnictví před odvolacím soudem, ani účastníkem řízení o dovolání před Nejvyšším soudem (viz body 5 až 7 usnesení II. ÚS 3537/14). Rovněž ve věci řešené

usnesením sp. zn. IV. ÚS 2006/24 zamítl odvolací soud návrh účastnice řízení na procesní nástupnictví. Neúspěšné dovolání proti tomuto rozhodnutí podala nejen účastnice řízení, ale i osoba, která měla do řízení nastoupit. Následnou ústavní stížnost podala však jen účastnice řízení, a to i proti výroku usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo odmítnuto dovolání osoby, jež měla do řízení nastoupit. Účastnice řízení zjevně nebyla oprávněna tento výrok napadnout ústavní stížností, neboť do jejích práv nemohl zasáhnout (viz bod 8 usnesení IV. ÚS 2006/24).

17. Oproti tomu v nynější věci napadla zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu o procesním nástupnictví dovoláním stěžovatelka a) (žalobkyně v řízení před obecnými soudy) i stěžovatelka b) (osoba, která měla do řízení nastoupit). Společně podanou ústavní stížností následně stěžovatelky napadly jednak výrok I usnesení Nejvyššího soudu o odmítnutí dovolání stěžovatelky b), jednak usnesení vrchního soudu a výrok II usnesení Nejvyššího soudu.

18. Z popsanych usnesení a procesních okolností nynější věci plyne, že stěžovatelka a) je oprávněna napadnout ústavní stížností výrok II usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo zamítnuto její dovolání, a usnesení vrchního soudu, kterým byl zamítnut její návrh na procesní nástupnictví. Není aktivně legitimována k podání ústavní stížnosti proti výroku I usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo odmítnuto dovolání stěžovatelky b). Stěžovatelka b) je oprávněna napadnout ústavní stížností výrok I usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo odmítnuto její dovolání. Není naopak aktivně legitimována k podání ústavní stížnosti proti výroku II usnesení Nejvyššího soudu, kterým bylo zamítnuto dovolání stěžovatelky a). Proto je nutno v uvedeném rozsahu ústavní stížnost stěžovatelky a) i stěžovatelky b) odmítnout jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným [§ 43 odst. 1 písm. c) zákona [182/1993 Sb.](#), o Ústavním soudu].

19. Ústavní stížnost byla podána včas. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelky jsou řádně zastoupeny (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu) a též vyčerpaly všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv (§ 75 odst. 1 téhož zákona); ústavní stížnost je tedy přípustná.

20. Ústavní soud nenařizoval ústní jednání, neboť od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

VI. Posouzení ústavní stížnosti

21. Ústavní stížnost stěžovatelky a) proti usnesení vrchního soudu a výroku II usnesení Nejvyššího soudu je zjevně neopodstatněná (část VI. A.). Nejvyšší soud však výrokem I napadeného usnesení porušil právo stěžovatelky b) na zákonného soudce, protože subjektivní přípustnost dovolání posoudil jinak než v jiných rozhodnutích, aniž tuto otázku předložil velkému senátu (část VI. B.).

VI. A. Náležitě odůvodnění napadených rozhodnutí a nesprávné obsazení Vrchního soudu v Praze

22. Na úvod je třeba vypořádat argumentaci prolínající se celou ústavní stížností, že se Nejvyšší soud nedostatečně vypořádal s námitkami vznesenými v dovolání, potažmo že jsou obě napadená rozhodnutí nedostatečně odůvodněna. Tyto výhrady ústavní stížnosti dominují. Takřka každá námitka stěžovatelky a) je doprovázena podrobným pojednáním, že se jí soudy nezabývaly dostatečně.

23. Ústavní soud nicméně nemusí věnovat těmto polemikám velkou pozornost. Jeho úkolem je chránit ústavnost, nikoli dokonalost odůvodnění (srov. čl. 83 Ústavy). Ústavně zaručenému právu na řádný proces podle čl. 36 Listiny odpovídá povinnost obecných soudů svá rozhodnutí řádně odůvodnit a přitom se adekvátně vypořádat s argumentací účastníků řízení. Povinností obecných soudů není odpovídat na každou jednotlivou námitku a tu obsáhle vyvracet. Naopak, proti stížnostní argumentaci mohou postavit ucelenou a uspořádanou, ne nutně obsáhlou, právní argumentaci, která

obstojí jako celek a současně vyvrátí podstatné námitky účastníka řízení. Reagovat na každý dílčí argument rozsáhlých podání je nejen zbytečné, ale především to není možné [srov. náleze ze dne 12. 2. 2009 sp. zn. III. ÚS 989/08 (N 26/52 SbNU 247), M. CAMBELL & SONS, bod 68].

24. Obecné soudy se náležitě zabývaly podstatou argumentace stěžovatelek a její důvodnost srozumitelně vyvrátily. Námitky o nedostatečném odůvodnění jsou pouze snahou dodat polemikám s výkladem podústavního práva zdání ústavněprávního rozměru. Ústavní soud proto jen stručně shrnuje závěry obecných soudů, kterým není z hlediska ústavněprávního co vytknout.

25. Vrchní soud při posuzování, zda je návrh na procesní nástupnictví zneužitím práva, vzal v potaz, že žalobu městský soud zamítl (bod 7 usnesení vrchního soudu). Věnoval se tak dostatečně otázce, zda je v řízení zjevné, že žaloba bude neúspěšná. O této skutečnosti nemusí panovat naprostá jistota (blíže bod 17 usnesení Nejvyššího soudu). Protože žalovaný nemůže ovlivnit postavení původního žalobce, který je účastníkem řízení od počátku bez ohledu na své majetkové poměry, nejsou tyto majetkové poměry významné pro posouzení, zda návrh na procesní nástupnictví je zneužitím práva. To se posuzuje výlučně podle majetkových poměrů nastoupivšího účastníka (blíže viz bod 18 tamtéž). Stejně tak nejsou pro závěr o zneužití práva rozhodné majetkové poměry druhého žalobce, neboť se ho návrh na procesní nástupnictví nijak nedotýká, a proto nemohou jeho majetkové poměry ovlivnit závěr o zneužití práva (viz bod 19 tamtéž).

26. Konečně námitka, že o návrhu na procesní nástupnictví rozhodl jiný senát vrchního soudu, než stanovil rozvrh práce, je nepřipustná. K nápravě této procesní vady slouží žaloba pro zmatečnost podle § 229 odst. 1 písm. f) občanského soudního řádu. Jestliže lze rozhodnutí soudů nižších stupňů napadnout žalobou pro zmatečnost, je třeba tento mimořádný opravný prostředek před podáním ústavní stížnosti vyčerpat, jinak tato námitka není přípustná podle § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu [srov. zejm. stanovisko pléna ze dne 7. 2. 2023 sp. zn. Pl. ÚS-st. 58/23 ([57/2023 Sb.](#))], Nepřipustnost ústavní stížnosti proti usnesení o nevyločení soudce pro podjatost, zejm. body 19 až 23].

27. Proto je ústavní stížnost proti výroku II usnesení Nejvyššího soudu a usnesení vrchního soudu návrhem zjevně neopodstatněným.

VI. B. Nejvyšší soud porušil právo na zákonného soudce tím, že odmítl dovolání stěžovatelky b), aniž předložil otázku subjektivní přípustnosti dovolání velkému senátu

28. V druhé části se Ústavní soud zabývá otázkou, zda Nejvyšší soud porušil ústavně zaručené právo stěžovatelky b), když shledal její dovolání subjektivně nepřipustným, přestože v jiných rozhodnutích dospěl k opačnému závěru. To je třeba posoudit z pohledu ústavně zaručeného práva na zákonného soudce (čl. 38 odst. 1 Listiny). Pakliže by totiž Nejvyšší soud dospěl k odlišnému názoru než ve svých dřívějších rozhodnutích a (za splnění dalších, níže popsaných podmínek) věc nepostoupil k posouzení velkému senátu, porušil by právo na zákonného soudce [náleze ze dne 5. 2. 2019 sp. zn. II. ÚS 2156/18 (N 20/92 SbNU 209), K povinnosti senátu Nejvyššího soudu postoupit věc k rozhodnutí velkému senátu v případě jeho odlišného právního názoru, bod 21].

29. Je tak nutné vyřešit dvě navazující otázky: zda Nejvyšší soud v napadeném usnesení dospěl k odlišnému názoru než v jiných svých rozhodnutích, a pokud ano, zda byl v návaznosti na tento rozpor povinen věc předložit velkému senátu.

30. Výrokem I napadeného usnesení Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky b) pro subjektivní nepřipustnost. Tento závěr odůvodnil tak, že dovolání může podat účastník, v jehož poměrech nastala rozhodnutím odvolacího soudu újma odstranitelná zrušením tohoto rozhodnutí. Občanský soudní řád v § 240 odst. 1 přiznává právo podat dovolání pouze účastníkům řízení, tj. žalobci a

žalovanému podle § 90 téhož zákona. Oprávnění stěžovatelky b) podat dovolání nezakládá ani přechod části jmění stěžovatelky a) v důsledku přeměny. Svou argumentaci Nejvyšší soud opřel o usnesení ze dne 30. 4. 2024 sp. zn. 33 Cdo 3157/2023, ve kterém za podobných skutkových okolností dospěl ke shodným závěrům.

31. V judikatuře Nejvyššího soudu lze však najít i rozhodnutí zastávající opačný závěr, a to konkrétně několik rozhodnutí senátu 20 Cdo. V těchto rozhodnutích považoval Nejvyšší soud za subjektivně přípustné dovolání osoby, jejíž vstup do řízení na základě návrhu podle § 107a občanského soudního řádu byl zamítnut. Tento závěr odůvodnil v bodě 6 usnesení ze dne 16. 2. 2022 sp. zn. 20 Cdo 3479/2021 následovně:

"rozhodnutí o změně v účastnících řízení (ať již vyhovující, nebo zamítavé) je rozhodnutím o tom, kdo má být nadále nositelem procesních práv a povinností spojených s účastenstvím v řízení ve věci samé. Jakékoli rozhodnutí soudu o návrhu podle § 107a o. s. ř. je tedy rozhodnutím, jenž se přímo dotýká procesních zájmů nejen dosavadních účastníků, ale i potenciálních účastníků řízení ve věci samé. Z tohoto důvodu i ten, kdo má podle návrhu ve smyslu § 107a o. s. ř. vstoupit do řízení, je účastníkem řízení o tomto návrhu, ačkoli není účastníkem řízení ve věci samé. Je tedy jako účastník řízení o návrhu na změnu účastníků oprávněn k podání dovolání proti usnesení, kterým odvolací soud rozhodl o návrhu podle § 107a o. s. ř."

32. Stejně tak shledal stejný senát Nejvyššího soudu dovolání těchto osob subjektivně přípustným (bez bližšího odůvodnění) i v dalších usneseních: ze dne 1. 9. 2016 sp. zn. 20 Cdo 2034/2016, ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. 20 Cdo 3529/2021 a ze dne 8. 3. 2022 sp. zn. 20 Cdo 3503/2021.

33. Nejvyšší soud tak rozhoduje rozdílně o otázce subjektivní přípustnosti dovolání osoby, jejíž vstup do řízení na základě návrhu podle § 107a občanského soudního řádu byl zamítnut (v důsledku čehož se nestala účastníkem řízení ve věci samé). Stěžovatelka b) sice v dovolání neodkázala na konkrétní rozhodnutí, ve kterých Nejvyšší soud shledal tato dovolání subjektivně přípustnými, odůvodnila však subjektivní přípustnost dovolání obdobně jako Nejvyšší soud v usnesení 20 Cdo 3479/2021 [bod 6 dovolání: "rozhodnutí o změně v účastnících řízení (ať již vyhovující, nebo nikoli) se týká toho, kdo má být nositelem procesních práv a povinností spojených s účastenstvím v řízení ve věci samé. Rozhodnutí soudu o návrhu podle § 107a OSŘ se tedy přímo dotýká i osoby, která má do řízení "nastoupit", a tak je tato osoba (zde Pegasus management s.r.o.) účastníkem řízení o příslušném návrhu na procesní nástupnictví a má tedy právo brojit proti souvisejícímu rozhodnutí dovoláním".].

34. Nejvyšší soud jako sjednocovatel judikatury obecných soudů je povinen znát svou vlastní judikaturu a zohlednit ji, i když se jí účastníci řízení nedovolávají [přiměřeně náleze ze dne 24. 11. 2016 sp. zn. II. ÚS 2588/16 (N 223/83 SbNU 481), Neratovice, bod 18, s odkazem na právní doktrínu].

35. Je-li rozhodovací praxe Nejvyššího soudu rozdílná napříč rozhodnutími ve srovnatelných věcech, jde samozřejmě o nežádoucí jev. Zpochybňuje funkci Nejvyššího soudu zajišťovat jednotu a zákonnost rozhodování, která je nejen zákonným úkolem Nejvyššího soudu (§ 14 odst. 1 zákona o soudech a soudcích), ale též jeho úkolem ústavním (čl. 92 Ústavy).

36. Podle § 20 odst. 1 zákona o soudech a soudcích dospěl-li senát Nejvyššího soudu při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího soudu, postoupí věc k rozhodnutí velkému senátu. Tento postup je však odlišný, pokud rozpor spočívá v řešení otázky procesního práva. V takovém případě podle odst. 2 téhož ustanovení neplatí ustanovení odstavce 1, ledaže senát jednomyslně dospěl k závěru, že řešená procesní otázka má po právní stránce zásadní význam.

37. Zákonem předvídané jednomyslné rozhodnutí senátu, zda má otázka zásadní právní význam, nemůže být svévolné. Právo na dovolání sice není ústavně zaručené, pokud je ale institut dovolání vytvořen, nemůže být rozhodování o něm vyňato z ústavněprávního rámce, a to zejména co se týče práva na přístup k soudu (např. náleze ze dne 31. 10. 2023 sp. zn. III. ÚS 647/23, Přípustnost dovolání u tzv. podlimitních nároků, bod 27), kam zajisté spadá posuzování subjektivní přípustnosti dovolání jako v nynější věci. V napadeném usnesení se Nejvyšší soud nijak nevěnoval tomu, že otázka subjektivní přípustnosti dovolání byla v obdobných věcech řešena v minulosti rozdílně, takže se přirozeně nevyjádřil ani k tomu, zda jde o otázku zásadního právního významu a zda měla být věc postoupena velkému senátu. Svůj postup nevysvětlil ani ve vyjádření k ústavní stížnosti, byť byl konfrontován s jasnou argumentací stěžovatelky b).

38. Posouzení, co je otázkou zásadního právního významu, leží obecně na bedrech Nejvyššího soudu. Při tomto posuzování však Nejvyšší soud nemůže ignorovat ústavněprávní rámec, v němž se při své činnosti pohybuje a jímž je stejně jako Ústavní soud vázán. Ústavní soud již dříve vyslovil, že za procesní otázku zásadního právního významu je třeba považovat takovou, jejíž zodpovězení má vliv na rovný přístup k soudům, resp. rovné procesní postavení účastníků soudního řízení [náleze ze dne 16. 11. 2004 sp. zn. I. ÚS 31/04 (N 171/35 SbNU 307), Sjednávání judikatury Nejvyšším soudem; byť byl tento právní názor vysloven za jiného znění občanského soudního řádu, nemá to dopad na trvalou použitelnost tohoto nálezu].

39. Zda bude dovolání posouzeno jako subjektivně přípustné či nepřípustné, se přímo dotýká ústavně zaručeného práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Není přijatelné, aby subjektivní přípustnost dovolání závisela na tom, jakému senátu věc připadne. Natož v situaci, kdy Nejvyšší soud ani nevysvětluje, proč navzdory zájmu na jednotnosti rozhodování postupuje v obdobných případech rozdílně. Takový postup nejen narušuje rovnost a právní jistotu, ale hraničí s libovůlí.

40. Jelikož se v nynější věci otázka nejednotně řešená Nejvyšším soudem dotýká ústavně zaručeného práva na přístup k soudu, jde o otázku zásadního právního významu ve smyslu § 20 odst. 2 zákona o soudech a soudcích. Týká-li se judikaturní rozpor ústavně zaručeného práva, nemůže ho Nejvyšší soud ignorovat jako bezvýznamnou otázku a pokračovat v nejednotné praxi. Takový judikaturní rozpor nemůže ignorovat ani Ústavní soud, jehož úkolem je ústavně zaručená práva chránit.

41. Ústavní soud tak uzavírá, že rozhodující senát Nejvyššího soudu měl řízení přerušit a věc předložit velkému senátu kolegialitě. Protože tak neučinil a ve věci sám rozhodl, zatížil řízení vadou nesprávně obsazeného soudu, tedy porušením ústavního práva na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

42. Toto porušení ústavně zaručeného práva na zákonného soudce pravidelně vede ke zrušení rozhodnutí Nejvyššího soudu. V nynější věci je však situace odlišná. Obě stěžovatelky podaly shodně dovolání, byly zastoupeny stejným advokátem, jejich argumentace se nijak nelišila. Dovolání stěžovatelky a) Nejvyšší soud podrobil věcnému přezkumu a zamítl jej. V předchozí části tohoto nálezu nadto Ústavní soud dospěl k závěru, že v tomto rozsahu je ústavní stížnost stěžovatelky a) zjevně neopodstatněná, neboť úvahy Nejvyššího soudu neporušují její ústavně zaručená práva. I pokud by tedy Nejvyšší soud - v důsledku rozhodnutí velkému senátu - dospěl k závěru o subjektivní přípustnosti dovolání stěžovatelky b), vedlo by to ve výsledku jen ke stručnému usnesení, které by odmítlo dovolání stěžovatelky b) s odkazem na prejedikaturu, nynějším nálezem nijak nezpochybněnou. Nedostí na tom. Současně by takové řízení vedené před Nejvyšším soudem a jedním z jeho velkých senátů oddálilo rozhodnutí ve věci samé, které je nyní ve stadiu odvolání před vrchním soudem. Proto v této výjimečné situaci neshledal Ústavní soud důvody pro zrušení výroku I usnesení Nejvyššího soudu.

VII. Závěr

43. Nejvyšší soud porušil právo stěžovatelky b) na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny. Odmítl totiž dovolání této stěžovatelky jako subjektivně nepřijatelné, aniž předložil věc k rozhodnutí velkému senátu, byť v jiných rozhodnutích taková dovolání shledal subjektivně přijatelnými. Tato otázka má zásadní právní význam, neboť se týká ústavně zaručeného práva na přístup k soudu. Proto Ústavní soud vyslovil porušení práva podle čl. 38 odst. 1 Listiny (výrok II). S ohledem na specifické okolnosti nynější věci však výrok I usnesení Nejvyššího soudu nezrušil a ústavní stížnost stěžovatelky b) proti výroku I zamítl (výrok III).

44. Ústavní soud dále odmítl ústavní stížnost stěžovatelky b) proti usnesení vrchního soudu jako návrh zjevně neopodstatněný a proti výroku II usnesení Nejvyššího soudu jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným [§ 43 odst. 2 písm. a) a odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu] (výrok III in fine).

45. Podobně Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatelky a), to jednak jako návrh zjevně neopodstatněný (proti usnesení vrchního soudu a výroku II usnesení Nejvyššího soudu), jednak jako návrh podaný někým zjevně neoprávněným (proti výroku I usnesení Nejvyššího soudu) [§ 43 odst. 2 písm. a) a odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu] (výrok I).

Další články:

- [Zákonný soudce](#)
- [Výživné](#)
- [Odměna exekutora](#)
- [Právo na účinné vyšetřování \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právo na náhradu újmy](#)
- [Kontakt rodiče s dětmi](#)
- [Péče o dítě](#)
- [Nemajetková újma \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nemajetková újma \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)